

Φύλλο Εργασίας 2 : Οι νέοι στην αντίσταση**[1]**

«Στην ΕΠΟΝ, το νεολαιίστικο κίνημα του ΕΑΜ, κοπέλες έγραφαν συνθήματα στους τοίχους ή φώναζαν στασιαστικά μηνύματα τη νύχτα από τις σκεπές των σπιτιών της Αθήνας με το χωνί. Θεωρούσαν ότι οι γυναικείες φωνές αντηχούσαν καλύτερα από τις ανδρικές. Ο Θεοτοκάς πρόσεξε τον πρωτεύοντα ρόλο που έπαιζαν στις διαδηλώσεις οι φοιτητές και οι μαθητές γυμνασίου –«αγόρια και κορίτσια ανάκατα», σημείωνε με έκπληξη, που έδειχναν «ένα θάρρος καταπληκτικό. Ενώ τον καιρό της ειρήνης μερικοί πυροβολισμοί στον αέρα έφταναν για να διαλύσουν μια διαδήλωση... τώρα τα παιδιά αυτά δε διαλύονται ούτε από ομοβροντίες ούτε από πυροβολισμούς στο ψαχνό ούτε από άρματα και επελάσεις ιππικού». Παρατηρούσε ότι η «νεολαία δίνει στην υπόθεση έναν τόνο σχολικής χαζούρας ενώ όμως πέφτουν κορμιά». Οι έφηβοι είχαν εξέχουσα θέση στις λίστες των θυμάτων».

Mark Mazower, *Στην Ελλάδα του Χίτλερ / Η εμπειρία της Κατοχής*, εκδ. Αλεξάνδρεια, 1994, σσ 90 – 91.

[2]

Στις 25 του Φλεβάρη [1943] - γράφει ο Π. Ανταίος¹⁰ - συνεχίστηκαν οι συγκεντρώσεις κατά ομάδες σχολείων. Το απόγευμα μετά από συγκέντρωση 6-7 σχολείων στο λόφο του Παγκρατίου τα παιδιά ξεκίνησαν τραγουδώντας τον ύμνο με συνθήματα κατά της επιστράτευσης, κρατώντας σε συναγερμό τη γειτονιά. Τότε τους ρίχτηκαν οι "γκλοριόζοι" με προτεταμένα τα περίστροφα και με φωνές - βία! βία! Μπροστά προχωρούσε ο μικρός μαθητής του 5ου Γυμνασίου Γιάννης Δρακόπουλος. Οι καραμπινιέροι ρίχτηκαν με λύσσα απάνω του μα το παιδί δε δείλιασε. Τότε τον πυροβόλησαν. Το αγόρι έπεσε στο δρόμο πληγωμένο βαριά. Τα άλλα παιδιά όρμησαν ασυγκράτητα πάνω στους Ιταλούς φασίστες που το 'βαλαν στα πόδια ντροπιασμένοι. Το ίδιο βράδυ στο Πολιτικό Νοσοκομείο που τον είχαν μεταφέρει, ο μικρός αγωνιστής ξεψύχησε. Ο πρώτος νεκρός μαθητής της Αντίστασης. Στις 26 του Φλεβάρη, μέρα Σάββατο, οι μαθήτριες της "Λεύτερης Νέας", ΕΠΟΝίτισσες τώρα, πήγαν συνταγμένες στο σπίτι του Δρακόπουλου στην οδό Ερεσού, κρατώντας στις αγκαλιές τους τα πρώτα λουλούδια της Ανοιξης. Ο κόσμος είχε βγει στα παράθυρα κι έκλαιγε. Άλλοι μαθητές εκείνη τη μέρα έγραψαν σε πολλά σημεία της οδού Ερεσού: Οδός Γιάννη Δρακόπουλου».

10. Πέτρος Ανταίος: «Συμβολή στην ιστορία της ΕΠΟΝ», εκδόσεις Καστανιώτη, τόμος β΄ σελ. 29.

[3]

Χαρακτικό που απεικονίζει τη διαδήλωση της 5ης Μαρτίου 1943 κατά της πολιτικής επιστράτευσης

Ο Δημήτρης Ψαθάς στο βιβλίο του “Αντίσταση” περιγράφει μια διαφορετική απεργία που έγινε το Μάρτιο του 1943:

Μάρτιος του 1943.

Ανάστατη είναι η Αθήνα από μια είδηση. Οι Γερμανοί αποφάσισαν να κηρύξουν επιστράτευση πολιτική. Όλοι οι άνδρες από 16 θα επιστρατευθούν για να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στον Άξονα. Πρόσωπα ανήσυχα ολούθε.

-Τα ‘μαθες; Επιστράτευση!

Ο κόσμος τρομάζει με τούτη την καινούρια συμφορά που ζυγώνει την Ελλάδα. Μάνες τρέμουν για τα παιδιά τους, γυναίκες για τους άντρες, παιδιά για τους πατεράδες. Κι ο φόβος γίνεται αναβρασμός. Κι ο αναβρασμός, μια θέληση. Κι η θέληση, μια κραυγή που τη βροντοφωνά ο τοίχος: ΚΑΤΩ Η ΕΠΙΣΤΡΑΤΕΥΣΗ. Την παίρνει το χωνί και τη διαλαλά στις γειτονιές. Κάτω η επιστράτευση! Τυπώνουν τα μυστικά τυπογραφεία προκηρύξεις. Κάτω η επιστράτευση. Κυκλοφορούν οι μυστικές εφημερίδες: Κάτω η επιστράτευση. Γεμίζουν οι δρόμοι μ’ αμέτρητα χαρτάκια: Κάτω η επιστράτευση. Κι όλος αυτός ο αναβρασμός φουσκώνει στα στήθια του λαού για να ξεσπάσει σ’ ένα απ’ τα πιο μεγάλα κι απίστευτα συλλαλητήρια που βλέπει η Αθήνα. [...]

Τα θρυλικά χωνιά ξεσήκωσαν το λαό της Αθήνας για το συλλαλητήριο ενάντια στην πολιτική επιστράτευση στις 5-3-1943

Ωρες κρατάνε οι διαδηλώσεις.

Ωρες αντηχεί η αντάρα κι ο αλαλαγμός της πόλης.

Το βράδυ απεργούν οι κινηματογράφοι και ο Τύπος. Το άλλο πρωί δεν έχει εφημερίδες. Πόσα τα θύματα; Η αστυνομία δίνει νούμερο. Μόνο 3 νεκρούς και 77 τραυματίες. Ο παράνομος τύπος δίνει άλλα: 13 νεκροί και 134 τραυματίες. Κι είναι σωστότεροι αυτοί οι αριθμοί, γιατί η Αστυνομία μετρά μονάχα τα θύματα που πάνε στα νοσοκομεία. Αυτούς που νοσηλεύονται στα σπίτια δεν τους ξέρει. Ούτε βάζει στους νεκρούς, αυτούς που πρόφτασαν να αρπάξουν οι διαδηλωτές ή τους άλλους που βαριά τραυματισμένοι πέθαναν σε λίγες μέρες.

5 Μαρτίου 1943.

Μια μέρα ακόμα ανοιχτού πολέμου μέσα στην Αθήνα. Η ιστορία της Αντίστασης γραμμένη με το αίμα του ανυπόταχτου λαού στους δρόμους της. Η επιστράτευση δεν έγινε.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΨΑΘΑΣ “Η ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ” Εκδόσεις ΜΑΡΙΑ Δ. ΨΑΘΑ

[4]

«Τις ημέρες εκείνες έκαναν σύναξη μυστική τα παιδιά και λάβανε την απόφαση, επειδή τα κακά μαντάτα πλήθαιναν στην πρωτεύουσα, να βγουν έξω σε δρόμους και σε πλατείες με το μόνο πράγμα που τους είχε απομείνει: μια παλάμη τόπο κάτω από τ' ανοιχτό πουκάμισο, με τις μαύρες τρίχες και το σταυρουδάκι του ήλιου. Όπου είχε κράτος κι εξουσία η Άνοιξη.

Και επειδή σίμωνε η μέρα που το Γένος είχε συνήθειο να γιορτάζει τον άλλο Σηκωμό, τη μέρα πάλι εκείνη ορίσανε για την Έξοδο. Και νωρίς εβγήκανε καταμπροστά στον ήλιο, με πάνου ως κάτω απλωμένη την αφοβία σα σημαία, οι νέοι με τα πρησμένα πόδια που τους έλεγαν αλήτες».

Οδυσσέας Ελύτης, *Το Άξιον Εστί*, [Τα πάθη, Ανάγνωσμα Τρίτο, Η Μεγάλη Έξοδος].

[5]

Γιάννης Στεφανίδης: Λινόλεουμ από παράνομο έντυπο του ΕΑΜ

[6]

Χαρακτικό του Γιάννη Στεφανίδη, από παράνομο έντυπο του ΕΑΜ

Ερωτήσειςⁱ

1. Εντοπίστε στις παραπάνω ιστορικές πηγές αντιστασιακές οργανώσεις που έδρασαν κατά την περίοδο της Κατοχής. Ποιες άλλες γνωρίζετε εκτός από αυτές που αναφέρονται εδώ;
2. Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και τις πληροφορίες που σας δίνουν οι παραπάνω ιστορικές πηγές, συνθέστε ένα κείμενο που να αναφέρεται στο ρόλο που έπαιξαν οι νέοι στην Αντίσταση 1941-1944. Δώστε στη συνέχεια ένα τίτλο στο κείμενό σας.

ⁱ Συμπληρώστε με δικές σας ερωτήσεις – δραστηριότητες αυτό το Φύλλο Εργασίας.